

védelem az a tér, a melyen sokszor csekély fáradság is gazdagon gyümölcsözik, a mint azt KENDE DÁNIEL láboshányai főerdőmérnöknek záradékul közölt tudósítása is igazol: „Örömmel konstatáljuk az éneklők szaporodását, a hol csak egy kevés figyelemben is részesülnek. Czinegének a téli etetés után kertünkben megjelennek fiaikkal és a sok lepketojást, hernyót és más rovar irgalmatlanul pusztítgatják“.

U. i.

Mint a bevezető soraimban a szőlómoly ellen készülő madárvédelmi akció ismertetésének kiegészítése, álljon e helyt a dolgozatom befejezte után érkezett alábbi rövid, de fontos hír:

Ornithologische Monatschrift, 1912, 12. füzete 475. lapján:

„Hivatalos madárvédelmi kísérletek a szőlómoly ellen. (Der Gesellige. Graudenz, vom 26. September 1912.) Úgy értesültünk, hogy az oppenheimi, mainzi és más németországi szőlőterületen hivatalos kísérletek történtek madárvédelmi telepek létesítésével, hogy megtudható legyen, lesz-e ennek haszna a szőlő ellenségével, a szőlómolylyal szemben. Az eredmény nagyon kedvező. Kiderült, hogy a szőlő ellenségei jelentékenyen megfogytak, minthogy a madarak mindig ugyanazon a kis területen szedik táplálékukat. E kísérleteket tovább fejlesztik. Elhatároztatott, hogy különösen a szőlőterületek vasúti vonalai mentét használják fel madárvédelmi telepek létesítésére.“

Cs. T.

das auch die zum Schlusse hier folgende Nachricht des Oberforstingenieurs DANIEL KENDE beweist: „Mit Freude konstatieren wir die Zunahme der Singvögel, wo ihnen auch nur eine kleine Aufmerksamkeit gewidmet wird. Unsere Meisen, die wir im Winter fütterten, kommen mit ihren Jungen in unsere Gärten, um viele Schmetterlingseier, Raupen und andere Insekten schonungslos zu vertilgen.“

NB.

Als Epgänzung des im einleitenden Teile über die beginnende Vogelschutzaktion gegen den Sauerwurm Gesagten möge hier die nach Abschluss meiner Arbeit eingegangene, zwar kurze, aber hochwichtige Notiz Platz finden:

Ornithologische Monatschrift, 1912, Heft 12, p. 475. „Amtliche Versuche mit Vogelschutzstätten gegen den Heu- und Sauerwurm. (Der Gesellige. Graudenz, vom 26. September 1912.) Wie mitgeteilt wird, wurden amtliche Versuche mit Vogelschutzstätten bei Oppenheim, Mainz und anderen deutschen Weingegenden gemacht, um zu versuchen, ob die Anlagen von Vogelschutzstätten gegen die Rebschädlinge, wie Heu- und Sauerwurm, nutzbringend sind. Der Erfolg war überaus günstig. Es stellte sich heraus, dass die Rebschädlinge bedeutend abnahmen, da die Vögel sich stets ihre Nahrung in einem kleinen Bezirke suchen. Diese Versuche sollten weiter ausgebaut werden. Insbesondere soll nach einer Verfügung das Eisenbahngelände der Weingegenden zu Anlagen von Vogelschutzstätten verwendet werden.“

T. Cs.

Madárvédelem Babapusztán.

Írta: FERNBACH KÁROLYNÉ.

Az Aquila 1909-ik évi kötetében CSÖRGEY TITUS úr már részletesen leírta a bácsmegyei babapusztai park madárvédelmi telepét. Jelen cikkem keretében azokat az intézkedéseket ismertetem, a melyeket a madárvédelem terén azóta tettem, összehasonlítást téve az akkori és mai madárfauna között, végül pedig egyes fajok hasznos vagy káros voltáról szerzett tapasztalataimat közlöm.

1911-ben a park mögött elterülő szőlő- és gyümölcsös kertet is parkká alakítottuk át. A tervezésnél figyelemmel voltunk arra, hogy az új ültetvény ne csak a szemet gyönyörködtesse, hanem madárvédelmi szempontból se essék kifogás alá. Hogy az éneklő madarak esetleges megszokott fészkelő helyeiktől ne legyenek egyszerre megfosztva s hogy az erős gyérités, (mintegy 150 öreg gyümölcsfa kivágása) és élelemhiány folytán se legyenek kivándorlásra kényszerítve, a parkban ideiglenesen meghagytunk néhány terebélyes alma- és körtefát.

Tudva azt, hogy a keskeny bokoresoportban nem szívesen fészkel a madár, a park egyik oldalát körülzáró bokrost átlag 6—14 méter szélességben ültettük. A terület másik oldalának növényanyaga, keverve pár lombfával, a legkülönbözőbb coniferafaj. Ez a rész már összefüggésben van a meglevő pár holdnyi öregebb fenyőültetvényvel s nemcsak éjjeli tanyául, de nappal is menedékkül szolgál a madaraknak a téli viharok ellen. De kitünő búvóhely a ragadozó madarak elől menekülő éneklőknek is. Tavaszi és őszi vonuláskor estefelé szinte hemzseg a fenyves az átvonuló madaraktól, mind ide húzódnak éjjeli szállásra.

A kert másik oldala különféle diszfával és bokorral van beültetve. De ezek között is túlnyomóan azok a fajok vannak, melyeken előszeretettel fészkelnek éneklőink, pl. Crataegus (galagonya), Syringa (orgona), Philadelphus (jázmin), Ligustrum (fagyal) stb., természetesen

Vogelschutz in Babapuszta.

VON FRÄU KARL V. FERNBACH.

Die Vogelschutzanlage unseres Parkes in Babapuszta wurde in der Aquila 1909 durch Herrn Titus Csörgey schon eingehend geschildert. Im Rahmen dieses Artikels möchte ich nun jene Massnahmen bekannt geben, welche ich seither durchführte, dann auch die damalige Vogelfauna mit der heutigen vergleichen und endlich meine über Nutzen oder Schaden gewisser Vogelarten gesammelten Erfahrungen erwähnen.

Im Jahre 1911 hatten wir auch den hinter dem Parke liegenden Wein- und Obstgarten in einen Park umgeändert. Beim Entwerfe des Planes achteten wir auch darauf, dass die neue Anlage nicht bloss das Auge ergötze, sondern auch vom Standpunkte des Vogelschutzes nichts zu wünschen übrig lasse. Damit die Singvögel nicht gleichzeitig aller etwaiger angewöhnter Nistplätze beraubt werden und damit sie zufolge der starken Abholzung (Entfernen etwa 150 alter Obstbäume) auch nicht etwa wegen Nahrungsmangel zum Auswandern genötigt werden, liessen wir einstweilen einige grosse alte Birn- und Apfelbäume stehen.

Wohl wissend, dass die Vögel in schmalen Buschketten minder gerne nisten, legten wir das neue, die eine Seite des Parks umfassende Gebüsch in 6—14 m Breite an. Die Anpflanzung der anderen Parkseite besteht aus den verschiedensten Koniferen-Arten, gemischt mit einigen Laubbäumen. Dieser Teil hängt mit der älteren, einige Joch grossen Fichtenanlage zusammen und dient den Vögeln in den Winterstürmen nicht nur als Schlafstelle, sondern auch bei Tag als Zufluchtsort. Aber auch gegen Raubvögel bietet derselbe unseren Sängern vorzügliche Schlupfplätze. Beim Frühjahrs- und Herbstzug wimmelt dieses Fichtenwäldchen gegen Abend von den durchziehenden Vögeln, welche alle zur Nachtruhe hier eintreffen.

Eine andere Seite des Gartens ist mit verschiedenen Zierbäumen und Sträuchern bepflanzt. Aber auch hier herrschen jene Arten vor, in welchen unsere Säger mit Vorliebe nisten. Z. B. Crataegus, Syringa, Philadelphus, Ligustrum u. a. Damit es an Lecker-

mind nemes kultúrfajban. Hogy a csemege-
 is gondoskodva legyen, nem hiányoznak a
 Viburnum opulus (kányabangita), a Sambucus
 (bodza), Eleagnus edulis (olajfa), a Berberis
 stb. fajok sem. Egy csoport *Rhus cotinus*-szal
 van beültetve: ez a cserje azért érdekes, mert
 a bokor természetes növése olyan, *mintha
 minden ág végén egy mesterségesen metszett
 fészkelőhely lenne*. A hajtások szakajtó alak-
 jára gömbölyödnek felfelé. Csak a vezér-
 hajtást kell kivágni és kész a esészealakú
 fészkealap. Kiváncsian várom, igénybe veszik-e

bissen nicht mangle, fehlen auch die Vibur-
 num-, Sambucus-, Eleagnus edulis-, Berberis-
 etc. Arten nicht. Eine Gruppe ist mit *Rhus
 cotinus* bepflanzt.

Dieser Strauch ist deshalb interessant, weil
 er von Natur aus so wächst, als wenn auf
 der Spitze eines jeden Astes ein durch Schnitt
 künstlich hergestellter Nistplatz wäre. Die
 Triebe sind korbartig aufwärts gebogen; man
 braucht nur den Haupttrieb auszuschneiden,
 um die kelchartige Nestunterlage zu bekom-
 men. Ich warte mit Spannung darauf, ob die

A esalitfogó sodronykerítést a mellékelt ábrán mutatom be, megjegyezve, hogy a felvétel a lombhullás idejéből
 vltó, azért látszik a kerítés olyan feltünően. A fülemile fészke az előtérben álló vastag fához hasonló Tama-
 rixenus-bokron volt, a legjártabb út közvetlen közelében. Akkor még egy fehér pad is volt a bokor mellett,
 de a fülemilét ez sem zavarta.

Beistehende Abbildung zeigt den Drahtzaun, welcher das trockene Laub schützt. Der Zaun ist deshalb so gut
 sichtbar, weil die Aufnahme in der Zeit des Laubfalles gemacht wurde. Das *Nachtigall-Nest* stand in einem
 Tamarixen-Strauche, welcher dem im Vordergrund stehenden starken Baume angeschmiegt ist, in unmittel-
 barer Nähe des frequentiertesten Weges. Damals war auch eine weisse Bank dort, doch liess sich die Nachtigall
 auch dadurch nicht im mindesten stören.

a madarak ezt a szinte önként kínálkozó fész-
 kelő alkalmatosságot!

Mivel a fülemile és poszátafajok nem szí-
 vesen fészkelnek ott, hol a száraz lomb el
 van a bokor alul tisztítva, a bokoresoportot-
 kat $\frac{1}{3}$ méter magasságú sodronyfonattal
 vettem körül. Így a pázsit mindig mentes a
 száraz levelektől, mert a nagy szélben is fel-
 fogja azokat a háló. A sodrony olajfestékkel
 sötétzöld színre van mázolva s így télen is
 alig látszik, nyáron meg úgys benövi a bokor
 lombja. Végtelen kedves látvány tavasszal
 és ősszel, midőn az apró ökörszem, a veres-

Vögel diese sich fast von selbst bietenden
 Nistgelegenheiten annehmen werden!

Indem die Nachtigallen und Grasmücken
 nur ungerne dort nisten, wo man das trockene
 Laub unter dem Gebüsch entfernte, liess
 ich die Gebüschgruppen mit $\frac{1}{3}$ m hohem
 Drahtgewebe umfassen. Hierdurch bleibt die
 Grasfläche stets von trockenen Blättern frei,
 da diese auch bei starkem Winde durch das
 Drahtgeflecht zurückgehalten werden. Das
 Geflecht ist mit dunkelgrüner Ölfarbe über-
 zogen, folglich auch im Winter kaum sicht-
 bar, im Sommer aber gänzlich von Laub

begy vagy fülemile a sodrony szélén gunnyasztva les prédára.

A park mellett levő szőlőnél és gyümölcsösöknél, a kerítés belső oldala mentén különböző cserjefajokból, úgymint Sambucus (bodza), Lonicera (lonez), Tamariscus, Ligustrum (fagyal), Syringa (orgona), Crataegus (galagonya), Cornus (som), kökény, egres stbből élősvényt ültettem. Ezt Csörgey úr útmutatása szerint, Berlepsch báró módjára hullámvonalban metszem.

A park középpontjában ezementből készült itató van, mely nyáron állandóan friss vízzel van ellátva. A tölgyesben több helyen száraz rözse s gyökér van felhalmozva fészekalapnak.

1907. évben ősszel helyeztük ki Csörgey úrral az első 27 A, B, C és D mintájú fészekodut, melyek számát azóta 54-re emeltem.

A czinege mindeddig csak téli vendége volt kertünknek. Természetes ok hiányában, a családalapítás előtt itt hagytak ezek a megbecsülhetetlen rovarpusztítók. Az első pár megtelepítése az oduk kihelyezése után két évre sikerült. S mondhatom e kis madárpár kétszeri fészkelésével, oly sok örömben részesített, hogy bőven kárpótolva voltam minden fáradságért, melyet a madárvilág érdekében tettem.

Télen állandóan terített asztal vár madaraimra a fenyőcsoportban elhelyezett baranyakárászti etetőkunyhó és a szabadban levő etetőeresz alatt. Ez utóbbit különös előszere-ttel keresi fel az éhes kis had.

Itthon készült madárkalács, napraforgó és tökmag szolgál eleségül. Az etetőeresz földjére rostaalja van hintve a magevők részére. A czinkék, ha napraforgómag van, egyéb eleséggel nem törődnek. Csalogatóul nyers fagygyúdarab, dió s tökmagfűzér szolgál.

A ragadozók s verebek írtását teljes erővel folytatjuk.

1910-ik évben lövetett 30 darab karvaly (télen érkező, észak-európai átvonulók, melyeket valószínűleg az egérjárás csalt ide

überwachsen. Im Frühjahr und Herbste ist es eine ungemein anziehende Erscheinung, wenn der winzige Zaunkönig, das Rotkehlchen oder die Nachtigall am Rande dieses Drahtgeflechtes sitzend auf Beute lauern.

Im Wein- und Obstgarten pflanzte ich am inneren Rande des Zaunes eine lebende Hecke aus verschiedenen Straucharten an, u. zw. Sambucus, Lonicera, Tamariscus, Ligustrum, Syringa, Crataegus, Cornus, dann Schwarzdorn, Stachelbeere etc. Dieser Hecke gebe ich nach den Anweisungen Herrn Csörgeys, dem von Berlepschschen System entsprechend, eine durch Beschneiden erreichbare Wellenform.

Im Mittelpunkte des Parkes ist eine aus Zement gebaute Vogeltränke, im Sommer stets mit frischem Wasser versorgt. Im Eichenwäldchen sind auf mehreren Plätzen trockenes Reisig und Wurzeln als Nestunterlage zusammengehäuft.

Die ersten 27 Nisthöhlen, Modell A, B, C und D, setzte ich im Herbste 1907 aus; die Zahl derselben stieg seither auf 54.

Die Meisen waren früher hier nur Wintergäste. Wegen Mangels an Baumhöhlen hatten uns diese ungemein wertvollen Insektenvertilger zur Brutzeit stets verlassen. Die Ansiedelung des ersten Pärchens gelang im zweiten Jahre nach dem Aussetzen der Kunsthöhlen und ich kann behaupten, dass mir dieses kleine Vogelpärchen mit dem zweimaligen Brüten so viele Freude bereitete, welche alle meine bisherige Mühe im Interesse der Vogelwelt reichlich belohnte.

Im Winter haben meine Vögel stets gedeckten Tisch, sowohl in dem in einer Fichten-gruppe aufgestellten Futterhause als auch unter dem freistehenden *Futterdache*. Besonders dieses letztere wird von den Scharen der kleinen Hungrigen mit Vorliebe besucht.

Als Nahrung wird häuslich zubereiteter „Futterstein“, aus Talg und ölhaltigen Sämereien, dann Sonnenblumen- und Kürbiskerne verabreicht. Auf dem Boden des Futterdaches sind für Körnerfresser verschiedene Fruchtkörner verstreut. Die Meisen kümmern sich, so lange sie Sonnenblumenkerne haben, um andere Futterstoffe überhaupt nicht. Als Lockspeise verwende ich Talgstücke, Wallnüsse und Kürbiskernschnüre.

Gegen die Raubvögel und Sperlinge führen

ilyen nagy számban), 7 ölyv, 3 kis sólyom, 3 szajkó, 20 szürkevarjú, 44 szarka, 11 töviszűrő gébics, 636 veréb; ezenkívül 202 verébtőjtás pusztított el. 1911-ben lövetett 779 darab veréb és 396 tojást semmisítettünk meg. Hogy a kártékony madarak ilyen nagy számban vannak, azt nagyrészt annak tulajdonítom, hogy lakóhelyünk a nagy kiterjedésű szántók között szinte izolálva áll s így minden, különösen ősszel itt őszszeverődött ragadozó madár, éjjelre a parkot szegő erdőbe tér be. Hogy az éneklők betelepülése is aránylag oly nehezen ment, azt is nagyrészt a telep elszigetelt fekvésének tulajdonítom. Csörgey úr 1909-ben a következő fészkelő fajokat állapította meg: *Luscinia luscinia* (L.), *Sylvia atricapilla* L., *Sylvia simplex* Lath., *Sylvia sylvia* (L.), *Hypolais hypolais* (L.), *Parus major* L., *Oriolus oriolus* (L.), *Upupa epops* L., *Turtur turtur* (L.), *Asio otus* L., *Cerchneis vespertinus* L., *Muscicapa grisola* L.

Megtelepedtek azóta mint fészkelők:

Chloris chloris (L.), *Carduelis carduelis* (L.), *Ruticilla phoenicea* L. és a *Motacilla alba* (L.).

Az odulakók megtelepülését talán előfoglalja mozdítani, hogy a községi tagosítás következtében most mindenfelé tanya csoportok épülnek s közvetve bár, de őszszekötetésbe fogunk jönni a dunamenti erdőkkel.

Ez évben a fauna a tavalyinál szegényebb volt. A fülemile (*Luscinia luscinia*) rendes fészkelő nálunk. Tavaly is három párban fészkelte. Ez év tavaszán is megjötték a hímek, csattogtak egy darabig, de úgy látszik, szerelmet sóvárgó daluk nem talált visszhangra s hűtlenek lettek a régi fészkelőhelyhez. Azt hiszem az elmaradásért nem alap nélkül okolom talán szomszédainkat, mert a fülemile nemesak nálunk maradt ki, hanem a tőlünk 10—15 km-re levő parkok tulajdonosai is a fülemile kimaradásáról panaszkodtak. Nem lehetetlen, hogy vidékünk együttesen vonul

wir einen energischen Vernichtungskrieg. So hatten wir i. J. 1910 30 Sperber (im Winter erscheinende nordeuropäische Durchzügler, welche wahrscheinlich durch die Mäuseplage in derart grosser Zahl hergelockt wurden), 7 Bussarde, 3 Merlinfalken, 3 Nusshäher, 20 Nebelkrähen, 44 Elstern, 11 Dornreher, 636 Sperlinge und 202 Sperlingseier vernichtet. Im Jahre 1911 erlegten wir 779 Sperlinge und vernichteten 396 Sperlingseier. Diese auffallend grosse Zahl der schädlichen Vogelarten glaube ich vorwiegend darin erklärt, dass unsere Wohnung inmitten grosser Ackerfelder fast isoliert steht, weshalb alle besonders im Herbste hier versammelten schädlichen Vögel in unser Wäldchen einkehren.

Dass auch die Besiedelung der Singvögel so ziemlich schwer gelang, schreibe ich ebenfalls vorwiegend der isolierten Lage der Anlage zu.

Herr Csörgey hatte hier im Jahre 1909 folgende Vogelarten als *Brutvögel* festgestellt: *Luscinia luscinia* L., *Sylvia sylvia* (L.), *S. atricapilla* L., *S. simplex* LATH., *Hypolais hypolais* (L.), *Muscicapa grisola* L., *Parus major* L., *Oriolus, oriolus* (L.), *Upupa epops* L., *Turtur turtur* L., *Asio otus* L., *Cerchneis vespertinus* (L.).

Seit dieser Zeit beobachtete *neue Ansiedler*: *Chloris chloris* (L.), *Carduelis carduelis* (L.), *Ruticilla phoenicea* L., *Motacilla alba* (L.).

Die Ansiedelung der Höhlenbrüter wird hoffentlich durch den Umstand erleichtert, dass infolge der Gemeinde-Kommassation neuerdings überall Meierhöfe erbaut werden, wodurch wir in eine, wenn auch nicht unmittelbare Verbindung mit den Donauwäldern gelangen.

Unsere diesjährige Vogelfauna war ärmer als die im vorigen Jahre. Die Nachtigall ist nämlich bei uns ein gewöhnlicher Brutvogel und nistete auch im Vorjahre in drei Paaren. Die Männchen kamen auch heuer an, sangen eine Zeitlang, doch fand — wie es scheint — ihr Liebeslied keine Erhörer, weshalb sie ihren alten Brutstellen untreu wurden. Ich glaube mich nicht zu irren, wenn ich an ihrem Ausbleiben unsere italienischen Nachbarn für schuldig erkläre, indem nicht nur wir ohne Nachtigallen blieben, sondern auch die Besitzer mehrerer von uns 10—15 km

fülemile nőstényei mindnyájan az olaszok hálójába kerültek.

Egyéb madárállományunk idei megfigyeltetését nagyrészt annak tulajdonítom, hogy az országot mentén levő öreg akáczfásort, mely a tőlünk 10 km-re fekvő községgel összekötött, az ősszel kivágták s helyette fiatal cserfákat ültettek. Ez utóbbinak másrészt nagyon örülök, mert így a szarka és hamvas varjú fészkelése és így szaporodása erősen csökkenni fog, mert a fészkelés nagyrészt az eperlevél szedésének időszakára esik.

Kis madaraink legfélelmetesebb ellensége a *házi macska*. Ha a parkban találok egyet, irgalom nélkül lelövöm. Tavasszal a fészkelés ideje alatt saját macskánkat is két hónapra az üres kukoriczagórékba csukatom. Egy somogymegyei ismerősöm említette egyszer, hogy náluk minden macskának a füle le van vágva; ezek az úgynevezett istálló macskák. Állítólag az így megcsontított macska nem mer a kertbe s földekre kimenni, mert a harminc, gyom- s gazmag beesik a fülébe. Az ép macskát mint kóborlót, ott is irtják. Ezt nem madár-, hanem vadvédelmi szempontból teszik.

Bár ez a csontítás állatvédelmi szempontból erős elbírálás alá esik, mégis, nem tudom, nem kíméletesebb-e ezt tenni, (ha csakugyan megvan a várt eredmény), mint a macskát életétől fosztani meg. Tapasztaltam, hogy a macska az etetőeresz kis asztalán levő fagygyús madárkalácsot is elcseni, azért ezen alacsony helyen azt odadrótozom.

A *sünt* is ki kell minden madárvédelmi telepről lakoltatni. Nem egyszer láttam, mint jár- kel nappal is, áll fel két hátsó lábára és szaglász fel minden gyökérsomóra. Semmi kétségem affelől, hogy minden, a földön talált fészkelőket kíméletlenül elpusztít.

entfernten Parks ebenfalls über Ausbleiben ihrer Nachtigallen klagen. Wahrscheinlich ist eine ganze, vereint wandernde Schar der weiblichen Nachtigallen in die Garne der italienischen Vogelmörder geraten.

Die diesjährige Abnahme auch anderer Vogelarten schreibe ich dem Umstande zu, dass die alte Akazienallee längs der Landstrasse, welche uns bisher mit der 10 km entfernt liegenden Ortschaft in Verbindung hielt, im Herbste ausgerodet und durch junge Maulbeerbäume ersetzt wurde. Andererseits freue ich mich aber auch darüber, da hiedurch das Nisten und die Vermehrung der Elstern und Nebelkrähen bedeutend zurückgesetzt wird, indem nämlich die Brutzeit derselben grossenteils in die Zeit des Maulbeerblatt-Sammelns fällt.

Der gefährlichste Feind unserer Kleinvögel ist die *Hauskatze*. Treffe ich eine im Parke an, so wird sie ohne Erbarmen niedergeschossen. Im Frühjahr, während der Brütezeit, halte ich unsere eigenen Katzen zwei Monate lang in der leeren Maisscheune eingeschlossen. Ein Bekannter aus dem Komitate Somogy erwähnte mir einst, dass bei ihnen die Ohren sämtlicher Katzen abgeschnitten sind; diese sind die sogenannten Stall-Katzen. Die derart verstümmelte Katze soll sich angeblich weder in die Gärten, noch auf die Felder hinaustrauen, da ihr die Taotropfen und die Unkrautsamen in die Ohröffnungen hineinfallen. Die unverstümmelten Katzen werden als herumstrolchende dort ebenfalls vernichtet, doch nicht wegen Vogel-, sondern wegen Wildschutz.

Obwohl diese Verstümmelung vom Standpunkte des Tierschutzes scharf verurteilt werden könnte, weiss ich nicht, ob es nicht schonender wäre, dies zu tun (falls es wirklich den erwünschten Erfolg hat), als die Katze des Lebens zu berauben.

Ich habe erfahren, dass die Katze vom niedrigen Tischchen des Futterdaches auch die Futterstein-Talgmischung wegstiehlt, weshalb ich dieses Futter dort mit Draht befestige.

Auch den *Igel* muss man von einer jeden Vogelschutzanlage entfernen. Ich sah ihn des öfteren, wie er auch am Tage herumgeht, sich auf die Hinterfüsse stellt und jeden Wurzelhaufen beschnuppert. Ohne Zweifel wird

Ezeket tehát öszszefogatom és kivitetem a szántóföldekre. De jól el kell a kerítés minden nyílását tömni, mert több esetben megfigyeltük, hogy a fehér festéssel megjelölt, kilakoltatott sünök másnap ismét benn voltak a kertben.

A fészekodukra nézve csaknem a verébbel felérő csapás az **erdei egér** (*Mus sylvaticus* L.) is. Ezek az utálatos kis rágesálók már öszszel betelepnek az odukba, színig hordva azokat száraz tölgylevéllel, dióval s makkal. Tavasszal a családi öröm is itt éri őket. Ez okból öszszel és télen is vizsgálni kell az odukat. Pillehálóval fogjuk össze e hivatlan lakókat.

Az egérpusztítás munkájából a telepen tartózkodó **erdei fülesbaglyok** (*Asio otus* L.) is kivesszik a részüket. Ezeket az érdekes éjjeli madarakat több év óta különös figyelemben részesítem. Ahhoz kétség nem fér, hogy *évenként kétszer költenek*. Az első fészekaljon már márczius végén kotolnak s májusban költnek másodsor. Megtelepülésiükhöz elég volt néhány tavalyi varjú- vagy szarkafészket meghagynom, a melyeket e baglyok igen szívesen foglalnak el. Köpeteiket több ízben küldtem be az Ornithologiai Központba vizsgálat végett.

Az 1909-ben áprilistól decemberig öszszegyűjtött 170 bagolyköpethen dr. GRESCHIK JENŐ vizsgálatai szerint¹ 270 poczok és egér, 1 mezei nyúlfióka és 3 veréb maradványa volt felismerhető. A park hasznos madaraiban tehát ezek a baglyok fiaik nevelése idején sem tettek kárt.

A **kék vérese** (*Cerchneis vespertinus* L.), Alföldünk oly hasznos és oly vonzó megjelenésű ragadozója is reudes lakója a telepnek. Április végén, mihelyt megérkeznek, megindul a harez a varjakkal és szarkákkal. Valóságos légi háborúskodást visznek végbe, de a győztes reudesen a kék vérese marad. A

von ihm ein jedes auf der Erde gefundenes Nest schonungslos beraubt. Ich lasse die Igel zusammenfangen und auf die Felder hinaus tragen. Doch muss man eine jede Öffnung des Zannes sorgfältigst verschliessen, da wir oft beobachteten, dass die hinausexpedierten, mit weisser Farbe markierten Igel am nächsten Tage schon wieder im Garten waren.

Für die Nisthöhlen bedeuten auch die **Waldmäuse** (*Mus sylvaticus* L.) eine den Sperlingen fast gleichkommende Gefahr. Diese ekelhaften kleinen Nager setzen sich schon im Herbst in den Nisthöhlen fest, tragen diese mit Eichenblättern, Nüssen und Eicheln voll; werden im Frühjahr hier auch von den Mutterfreunden ereilt. Deshalb muss man die Höhlen auch im Herbst und Winter überwachen. Wir fangen diese unwillkommenen Gäste mit Schmetterlingsnetzen heraus.

An der Mäusevertilgung beteiligen sich übrigens auch die auf der Anlage wohnenden **Waldohreulen** (*Asio otus* L.). Diese interessanten Nachtvögel beobachte ich seit mehreren Jahren mit besonderer Aufmerksamkeit. Ich konnte zweifellos feststellen, dass sie regelmässig *zweimal im Jahre brüten*. Auf dem ersten Gelege sitzen sie schon Ende März und schreiten im Mai zur zweiten Brut. Zur Sicherung ihrer Ansiedelung muss man hier bloss einige vorährige Krähen- oder Elsternester stehen lassen: sie werden von dieser Eule anstandslos bezogen. Die Eulengewölle sendete ich mehreremal der Ung. Ornithologischen Centrale zur Untersuchung ein.

In den im Jahre 1909 vom April bis Dezember gesammelten 170 Gewölle konnte Dr. EUGEN GRESCHIK¹ die Reste von 270 Mäusen, 1 Junghäschen und 3 Sperlingen feststellen. Im Bestande der nützlichen Vögel unseres Parkes hatten also diesen Eulen auch während des Erziehens der Jungen keinen Schaden verursacht.

Auch der **Abendfalk** (*Cerchneis vespertinus* L.), dieser so nützliche und anmutige Charaktervogel unserer Tiefebene gehört zu den regelmässigen Bewohnern der Anlage. Nach ihrer Ankunft, Ende April, beginnt der Kampf mit den Krähen und Elstern um den Besitz der Nester. Sie führen einen wahrhaften Krieg

¹ Aquila 1910 p. 179.

¹ Aquila 1910. Pag. 179.

fészekfoglalás után felváltva mindig őrzi az egyik vérese az elhódított otthont, míg csak el nem múlik a veszedelem, azaz míg az elűzött varjak és szarkák más helyen nem keresnek s építenek új lakást.

Ez évben az Ornithologiai Központ utasítása szerint kísérletképpen a varjú s szarkafészkeket alaposan megbontattam s vártam vajjon javítanak-e a véresék valamit rajtok. Éppen semmit sem tataroztak azokon s így esett meg, hogy a vihar, az egyik, az időjárásnak erősen kitett fészket lesodorta a fáról s a már félig kinőtt 4 db. kis vérese esés közben összezúzódott.

A káros madarak közé sorolom saját tapasztalatom alapján a **tővisszúró gébicsét** (*Lanius collurio*) is. Májusban egy öreg **szürke billegetőt** (*Motacilla alba*) találtunk egy hosszú tövisre oly erősen felpékelve, hogy alig tudtuk lehúzni róla. Valószínűleg nem ez volt egyetlen bűne a gébicspárnak, melyet sikerült el ejteni.

A **verebek** mellett, hogy tolakodó, özszeferhetetlen viseletükkel elűzik a hasznos madarakat a fészkelőhelyekről, még öldöklésükkel is kárt tesznek. Nálam egy esetben az oduban, a félig kinőtt szénezinke fióknak verték be a fejét és holttestük fölé építették a fészket; egy más esetben pedig az ablakban, a virágládában fészkelő szürkebillegető tojásait szórták ki a fészkekből szememláltára.

Ez a billegetőpár különben a kirakott C mintájú oduk mellőzésével, éviől évre a legképtelenebb helyeken fészkel. Fészkel az építkezés alatt levő emeletes ház tetején egy deszka alatt, (mellette 5–6 mm súlyú követ húztak fel, de ez nem zavarta őket); fészkel az ablakban egy virágládában, azután közvetlen a ház előtt egy nagy kővázában, egy Ynkka alatt. Az idén pedig egy asztagon. A eséplésnél a munkások letették a fészket a földre s az öregek fiaikat azonnal betakarták szalmával. A fészket azután a gép mellett levő fára kötötték fel ember-

in der Luft, wobei aber gewöhnlich die Abendfalken Sieger bleiben. Nach der Eroberung des alten Krähen- oder Elsternestes wird dasselbe so lange stets von einem der Falken bewacht, bis die Gefahr vorüber ist, d. h. bis die vertriebenen Krähen und Elstern anderswo ein neues Heim gründeten.

In diesem Jahre demonstrierte ich versuchsweise den Anweisungen der Ornith. Centrale gemäss den oberen Teil der alten Krähen- und Elsternester und wartete, ob die Falken daran etwas ausbessern würden. Doch taten sie dies überhaupt nicht und so geschah es, dass der Sturm das eine, dem Winde stark ausgesetzte Nest vom Baume herunter-schleuderte, wobei die vier schon halb-wüchsigen Jungen untkamen.

Den **Neuntöter** (*Lanius collurio* L.) muss ich auf Grund eigener Erfahrungen zu den schädlichen Vögeln zählen. Ich fand nämlich im Mai eine alte **Bachstelze** (*Motacilla alba* L.) auf einen langen Dorn so aufgespiesst, dass ich sie kaum herunterziehen konnte. Es ist wahrscheinlich, dass dieser mittlerweile erlegte Neuntöter auch andere ähnliche Missetaten auf dem Sündenregister hatte.

Die **Sperlinge**, welche durch ihr zudringliches, unverträgliches Benehmen die nützlichen Vögel von ihren Brutorten vertreiben, sind auch durch ihre Mordtaten schädlich. Bei mir schlugen sie in einer Nisthöhle den halb-wüchsigen jungen Kohlmeisen die Köpfe ein und bauten ihr Nest über die Kadaver derselben. In einem anderen Falle warfen sie vor meinen Augen die Eier einer Bachstelze aus dem Neste, welches vor dem Fenster in einer Blumenkiste angelegt war.

Dieses Bachstelzenpärchen brütet übrigens — die künstlichen Halbhöhlen meidend — von Jahr zu Jahr auf den absurdesten Plätzen. Es nistete auf dem Dache unseres in Bau stehenden einstöckigen Hauses unter einem Brette, wobei in der Nähe 5–6 Meter-zentner schwere Steine aufgezogen wurden, ohne sie zu stören; es nistete am Fenster in einer Blumenkiste, dann unmittelbar vor dem Hause in einer steinernen Vase unter einer Jukka; heuer endlich auf einem Fruchtschober. Beim Dreschen legten die Arbeiter das Nest auf die Erde, worauf die Alten die Jungen sofort mit Stroh bedeckten. Dann befestigte man das Nest in Manneshöhe auf

magasságban. Itt fel is nevelték a fiókákat, nem törődve a gép és a munkások zajával.

Rendkívül hasznos madárnak ismertem meg a kakukot (*Cuculus canorus*). Két év előtt a káposzta tele volt hernyóval, úgy hogy azt hittiük tönkre teszik a termést. Iliába szedettük naponta, nem gyérült a számuk. Egyszerre megjelent egy kakuk s délelőttöként sorra járta a káposztafejeket s irtotta a hernyókat; 10—14 nap alatt teljesen megtisztította a káposztást.

Négy-öt évvel ezelőtt pedig kis tölgyerdők egyik oldala volt tele hernyóval. Tavasszal ezek úgy neki láttak a levelek letarolásának, hogy attól kellett tartanom, lekopasztják az egész erdőcskét. Szerenésére azonban megérkeztek a kakukok s a hernyók elpusztításával teljesen izolálták a kártételt.

Ez évben szeptember végén arról is alkalmam volt meggyőződni, hogy a szürke gém (*Ardea cinerea* L.) közvetlenül a víz mellett is milyen nagy hasznot tud hajtani. A Duna mellett¹ levő szántó földön mintegy 60 hold nagyságú magheretábla tele volt egérrel. Csaknem az egész termést tönkre tették, lerágták. Ekkor azonban ellepték a földet a gémekek s valóságosan macskamódra égerészték. Merveg megálltak, sőt le is guggoltak az egérlyuk előtt s ha kibújt az egér, esőrükkel odacsaptak s ritkán tévesztették el a zsákmányt. Így ment ez pár héten keresztül s alaposan megtisztították a földet.

Az idejű fecskegyűrűzésről azt az érdekes tapasztalatot kell felemlítenem, hogy öt fészek-alj egyenkint 7—7 fiókából állott. Különbö 306 darab fiústi fecskét (*Hirundo rustica*) jelöltem meg ez évben.

Hogy minden madár megszelidíthető, arra például szolgáltak a leánykaím által felnevelt sárga rigó (*Oriolus oriolus* L.), kék vérese (*Cerchneis vespertinus* L.), vörös vérese (*Cerch-*

einem Baume neben der Dresemaschine. Die Vögel zogen hier die Jungen glücklich gross, unbekümmert um den Lärm, welchen die Maschine und die Arbeiter machten.

Den Kuckuck (*Cuculus canorus* L.) lernte ich als einen ungemein nützlichen Vogel kennen. Vor zwei Jahren wurden unsere Krautbeete von den Raupen derart angegriffen, dass wir eine gänzliche Vernichtung der Ernte befürchten mussten. Umsonst liessen wir die Raupen einsammeln, ihre Zahl wurde nicht geringer. Auf einmal erschien aber ein Kuckuck, welcher jeden Vormittag die Krautköpfe durchsuchte und die Raupen zu vertilgen begann und hiedurch binnen 10—14 Tagen unser Kraut von den Raupen gänzlich säuberte.

Vor 4—5 Jahren aber war eine Seite unseres Eichenwäldchens von Raupen befallen, welche dermassen über die Blätter herfielen, dass ich befürchtete, sie würden das ganze Wäldchen kahlfressen. Zum Glücke erschienen aber die Kuckucke und isolierten durch Vertilgung der Raupen den Frass gänzlich.

Heuer, Ende September, konnte ich mich auch davon überzeugen, dass der Graureiher (*Ardea cinerea* L.) auch in der unmittelbaren Nähe des Wassers nützlich werden kann. Ein neben der Donau¹ liegendes, etwa 60 Joeh grosses Samenkleefeld wimmelte von Mäusen, welche fast die ganze Ernte vernichteten. Da überfiel aber eine Schaar Graureiher das Feld und begann auf Katzenart auf die Mäuse Jagd zu machen. Sie standen, ja kauerten sogar unbeweglich vor den Löchern und sobald die Maus erschien, folgte ein Schnabelhieb, welcher nur selten das Ziel verfehlte. So ging das einige Wochen lang und das Feld wurde gründlich von den Mäusen gereinigt.

Bei der diesjährigen Beringung der Rauchschnalben (*Hirundo rustica* L.) machte ich die interessante Erfahrung, dass 5 Gelege je 7 Junge zählten. Heuer hatte ich übrigens 306 solche Schnalben mit den Fussringen der Ung. Ornith. Centrale versehen.

Dass ein jeder Vogel zähmbar ist, beweisen die Jungen des Pirols, der Abendfalken, der Turmfalken, Schleiereulen, welche meine Töchter grosszogen. Sie wurden alle derart zahm,

¹ A madárvédelmi teleptől távol esik.

¹ Von der Vogelschutzanlage weit entfernt.